

Новий посібник для дослідників вітчизняної історії

Історія України : наук.-допом. бібліогр. покажч. за 2011 р. / Нац. іст. б-ка України ; упоряд.: Т. Приліпко, Д. Стегній, Н. Воцєвська, К. Таранюк-Русанівський ; ред.: А. В. Скорохватава, З. Х. Мусіна. — К. : Вініченко, 2013. — 644 с.

Дослідницька робота історика завжди пов'язана з відбором релевантної його потребам інформації з різних джерел — первинних та вторинних документів. Історичні дослідження у сучасний період супроводжуються

результативною бібліографічною роботою галузевих наукових установ і бібліотек. Безперечно, бурхливий розвиток сучасних технологій розкрив широкі можливості науковцям для швидкого розшуку необхідних відомостей в мережі Інтернет, в тому числі й на бібліотечних сайтах, однак психологічна схильність істориків до роботи з паперовими носіями інформації актуалізує систематичне видання друкованого варіанту бібліографічного посібника з вітчизняної історії.

Одне з чільних місць у галузі бібліографічного забезпечення історичної науки належить Національній історичній бібліотеці, яка здійснює цілеспрямоване планове поточне бібліографування нових видань і публікацій з вітчизняної історії в автоматизованому режимі та видає науково-допоміжний посібник "Історія України за ... рік".

Рецензований нами 44-й випуск названого покажчика уміщує 4133 описи видань і публікацій з вітчизняної історії, які надруковані в Україні та за її межами у 2011 році, а також ті, що видані в 2009—2010 роках, але не увійшли в попередні випуски посібника. Покажчик має науково обгрунтовану структуру, адже схема систематизації описів документів для нього погоджена з фахівцями Інституту історії України НАН України. У шістнадцяти розділах, які побудовані за хронологічно-тематичним принципом, уміщено бібліографічні відомості про монографії, наукові збірники, матеріали наукових конференцій, наукові статті з періодичних видань з питань джерелознавства, історіографії, методології історичної науки, регіональної історії тощо. Дані про автореферати дисертацій згруповані в окремому підрозділі та розмежовані за науками — історичні, економічні, філософські, соціологічні тощо.

Важливо, що у передмові до видання автори не лише стисло розкривають особливості групування описів документів, довідково-пошукового апарату, а й висвітлюють тематику основних знаменних і пам'ятних дат історичних подій року, інформація про які увійшла до аналізованого випуску: 150-річчя реформи 1861 року, 25-річчя Чорнобильської катастрофи, 20-річчя незалежності України тощо.

Для дослідників цінною є застосована у покажчику система посилань, що дає можливість багатоаспектно розкрити зміст документів. Довідкові, уточнюючі анотації, які подані у випадках, коли назва не розкриває зміст видання чи публікації, допомагають користувачеві у пошуку необхідних відомостей. Полегшити роботу з посібником покликані також допоміжні іменний та географічний покажчики, список переглянутих і розписаних джерел, зміст. Іменний покажчик подає відомості не лише про авторів та інших осіб, вказаних у бібліографічному описі, а також про тих, які згадані у дослідженнях особистостей (персоналії).

Оперативність висвітлення інформації є однією із найважливіших вимог до поточних бібліографічних посібників. Автори зазначають, що "Історія України за 2011 рік" є пер-

шим експериментальним виданням, створеним за допомогою автоматизованої інформаційної системи ІРБІС 64. Застосування цієї системи дало змогу прискорити видання друком цього бібліографічного посібника. Вихід рецензованого видання на початку 2013 р. є позитивним зрушенням у динаміці випуску щорічника "Історія України за ... рік".

Однак через зростання документального потоку з історії України в останні роки, як показало проведене нами раніше дослідження¹, а також обмежені можливості щодо збільшення обсягу друкованої версії покажчика, нині спостерігається тенденція до скорочення укладачами посібника кількості періодичних видань для аналітичного розпису. І, хоча у "Списку переглянутих і розписаних джерел" рецензованого випуску понад 110 таких видань, на наш погляд, все ж бажано доповнити його науковими журналами: "Археологія", "Бібліотечний вісник", "Вісник Книжкової палати" тощо, які затверджені у Переліку ВАК України як фахові з історичних наук.

Є певні недоліки у відборі інформації для підрозділу "Бібліографічні покажчики": на нашу думку, у ньому не обов'язково подавати інформацію про персональні бібліографічні посібники, які не присвячені історикам, наприклад: "Вячеслав Григорович Кошечко / Нац. акад. наук України, Ін-т фіз. хімії ім. Л. В. Писаржевського ; уклад. Я. І. Курись. — К. : Академперіодика, 2011. — 114 с. : іл. — (Біобібліографія вчених України)" (с. 95, № 654); "Професор Александр Иванович Яковлев : к 80-летию со дня рождения : биобиблиогр. указ. / Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "ХАИ". — Х., 2011. — 112 с.; "Професор Владимир Ильич Холяков : к 80-летию со дня рождения : биобиблиогр. указ. / Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "ХАИ". — Х., 2011. — 44 с." (с. 99; №№ 690-691). Бажано також в анотаціях до всіх біобібліографічних посібників вказувати саме на зв'язки персон з історичною наукою, зокрема, галузь історичної науки, в якій працює чи працювала особа, якій присвячено посібник.

Але попри ці зауваження рецензоване довідкове видання дійсно сприяє формуванню знань про Україну, її народ, історію, культуру, науку. Покажчик призначений для істориків, наукових працівників в галузі суспільних наук, краєзнавців, викладачів, студентів, працівників архівів, бібліотек, музеїв, широкого кола користувачів. Об'єктивно відтворюючи документальний потік з вітчизняної історії за визначений період, бібліографічний посібник "Історія України за 2011 рік", окрім інформаційної, виконує моделюючу та меморіальну функції, і, без сумніву, є вагомим внеском у розвиток вітчизняної історичної науки, невід'ємною частиною національної бібліографії.

Посібник має якісне поліграфічне та художнє оформлення. Повний текст видання у форматі PDF доступний на сайті Національної історичної бібліотеки України. Слід зазначити, що колектив бібліотеки висунув науково-допоміжний бібліографічний посібник "Історія України за 2011 рік" для участі в конкурсі на здобуття щорічної премії Президента України "Українська книжка року" — у номінації "За вагомий внесок у розвиток українознавства".

Олена Політова,

кандидат історичних наук, завідувач
бібліотеки Київської дитячої академії мистецтв

Надійшла в редакцію 6 серпня 2013 року

¹ Політова О. Динаміка відображення документального потоку з вітчизняної історії у бібліографічному покажчику "Історія України" / Олена Політова // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 1. — С. 19—22 : табл., мал.